

Зайцев Олександр Васильович

*к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Сумський державний університет*

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ТА ДІАГНОСТИКИ

Сучасні економічні відносини характеризуються динамічністю зовнішнього (**цінові показники**) і станом внутрішнього середовища (**вартісні показники**) підприємств і організацій, що вимагають постійного кругообігу грошових коштів, який ґрунтується на платоспроможному попиті. Отже, управління діяльністю підприємств і організацій спираючись на грошові показники, відноситься до числа найбільш важливих не тільки фінансових, а й загальноекономічних проблем.

Відразу оговоримо наше розуміння у відмінності показників — цінових і вартісних. І ті й інші вимірюються сумою грошових коштів, проте, вони різняться з точки зору суб'єкта господарської діяльності, як відокремленого від ринку, так і окремого від інших суб'єктів ринку. Іншими словами, підприємство, організація, юридична особа тощо є юридично самостійним і, що суттєво, окремим економічним суб'єктом, окремим від усього того, що знаходиться за межами і можливостями його безпосереднього впливу, тобто, від всього того, на що вплив даного підприємства (організації) у більшості випадків не поширюється. За таких позицій, на ціну сировини, матеріалів, напівфабрикатів і т. д., підприємство, хоча теоретично і впливає, але дуже віддалено, тому ціни на все, що закуповує підприємство, виступають зовнішніми або **ціновими показниками**. Також зовнішнім ціновим показником є і ціна, по якій господарюючий суб'єкт реалізує свою продукцію або послуги.

Під **вартісними показниками** будемо розуміти грошові показники, якими користуються, коли аналізують характеристики господарюючого суб'єкта як окремого і відокремленого від зовнішніх впливів, економічну

діяльність як даність що виникла, як те, що характеризується як грошовий (фінансовий) факт. Наприклад, прибуток підприємства — вартісний показник. І нехай аналітиків не бентежить те, що в багатьох моментах аналітичної роботи цінові показники збігаються з вартісними. Головне розуміти, що існують зовнішня і внутрішня характеристики суб'єкта господарської діяльності. А проблемні моменти при аналізі або діагностиці чи то фінансового чи то економічного стану виникають, у багатьох випадках, від змішування цих двох грошових характеристик.

Актуальність поставленої проблеми зростає в умовах розвитку ринкових відносин, так як фінансовий стан організацій, спотворений інфляційним процесом, зумовлюється надійністю ділових партнерів і, в цілому, всією системою конкуренції і підприємництва. Ці умови загострюють необхідність вміння чіткого опису ситуації, що склалася, обґрунтування фактів і пошуку резервів (**зовнішніх і внутрішніх**), що дозволяють домогтися очікуваного результату, визначення умов оптимізації результатів.

Доходи від господарської діяльності зростають повільніше, ніж витрати. Напружена динаміка попиту на продукцію, що випускається, неефективно використовується матеріально-технічна база, зростання конкуренції на споживчому ринку — все це погіршує фінансовий стан організацій та підприємств і вимагає дієвого контролю за внутрішніми результатами їх господарської діяльності, їх фактичним фінансовим станом.

Якщо в системі наукових дисциплін багатьох зарубіжних країн економічний аналіз представлений невід'ємною частиною бухгалтерського обліку та підрозділяється на фінансовий і управлінський (дуже походить на зовнішній та внутрішній), то у вітчизняних вузах визнання економічного аналізу як окремої науки досі викликає дискусію.

При цьому фінансовий аналіз часто зводиться до розрахунку і порівнювання фінансових коефіцієнтів без належного осмислення та аналітичної відпрацювання звітності у протилежність, що домінують в міжнародних стандартах.

Традиційний аналіз фінансового стану включає в себе розрахунок показників платоспроможності, фінансової стійкості, на підставі яких складається висновок про їх відповідність встановленим нормативам. Вважаємо, що нормативні значення коефіцієнтів, пропоновані більшістю вітчизняних авторів, за якими робиться висновок про платоспроможність організації, завищені. Як показують численні аналітичні розрахунки оцінки фінансової діяльності організацій, які можна віднести до досить стійких і незалежних, оскільки вони відносно своєчасно погашають свої зобов'язання перед кредиторами, за традиційними значеннями показників аналізу фінансового стану часто відносять до категорії нестійких.

Пропоновані нормативні значення багатьох фінансових коефіцієнтів, в тому числі і коефіцієнтів ліквідності, взяті зі світової обліково-аналітичної практики без урахування вітчизняної реальної ситуації (на конкретному підприємстві), коли більшість організацій продовжує працювати зі значним дефіцитом власних оборотних коштів (на кредитах). Нормативні значення коефіцієнтів ліквідності єдині для всіх організацій без урахування їх галузевих особливостей, тоді як у світовій практиці нормативне значення коефіцієнтів платоспроможності диференціюється не тільки по галузі, а й за підгалузями. На наш погляд, використання подібної практики в Україні може дати позитивний результат, оскільки діюча методика розрахунків зазначених показників через відсутність їх галузевої диференціації та подальше їх використання не дозволяють виділити з безлічі організацій ті, які дійсно перебувають у кризовому стані.

Література:

1. Зайцев, О.В. Роль грошей в економічному розвитку / О.В. Зайцев // Динамика научных исследований — 2007: материалы II Международной научно-практической конференции, г. Днепропетровск, 16-31 июля 2007 г. - Днепропетровск: Наука и образование, 2007. — Т.14. — С. 82-85.

2. Зайцев, А. В. Исчисление стоимости количеством затрат труда / А. В. Зайцев // Наукові дослідження — теорія та експеримент 2007 : матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 14-16 травня 2007 р.: — Полтава : вид-во "ІнтерГрафіка", 2007. — Т. 8. — С. 99-101.

3. Зайцев О.В. Інвестиції у розвиток фінансового сектору з метою розвитку промисловості / О.В. Зайцев // Актуальные проблемы современных наук — 2007 : материалы II Международной научно-практической конференции, г. Днепропетровск, 16-30 июня 2007 г. — Днепропетровск : Наука и образование, 2007. — Т.14. — С. 106-109.

4. Зайцев, А.В. Исчисление величины стоимости продукта труда / А.В. Зайцев // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. — 2004. — №6(65). — С. 159-165.

Бібліографічний опис: Зайцев О.В. Напрямки розвитку фінансового аналізу та діагностики / О.В. Зайцев // Наука: теория и практика — 2007 : материалы II Международной научно-практической конференции, г. Днепропетровск, 16-31 августа 2007 г. - Днепропетровск : Наука и образование, 2007. — Т.11. — С. 77-80.